

16. *Confirmatur eadem assertio ex Joan. 21. — Rejicitur quedam hereticorum expositio.* — Omnia igitur, quæ de prædicta Christi promissione diximus, ex aliis Christi verbis, Joan. 21, maxime confirmantur, et ex utroque loco simul sumpto, et inter se collato evidentissima fit veritatis testificatio. Nam quod Christus promiserat, ad Patrem ascensurus, implevit, dicens Petro semel et iterum: *Pasce agnos meos*; et tertio: *Pasce oves meas*, per quæ verba curam et gubernationem totius Ecclesiæ illi commisit, et Vicarium suum illum constituit, et tunc plane claves regni cælorum et potestatem ligandi atque solvendi, proprio et peculiari modo illi tribuit, sicque super humeros ejus tanquam super firmum fundamentum et saxum immobile Ecclesiæ ædificium imposuit. Quæ omnia facile persuaderi possunt, si totum Christi factum ejusque verba pura intentione et mente considerentur. Prius enim quam Christus Petrum Pontificem Summum crearet, ter illum interrogavit: *Simon Joannis, diligis me plus his? et Diligis me? seu amas me?* per quod imprimis significare voluit aliquid magnum et excellens, et sibi maxime charum voluisse Petro commendare, suam nimirum Ecclesiam, quam ipse maxime diligebat, pro qua seipsum tradidit, et Patrem ac matrem reliquit, ut ostendit Paulus ad Ephes. 5. Deinde manifestato amore Petri erga ipsum, dixit illi Christus: *Pasce oves meas*. Per quæ verba contendunt heretici nullam potestatem esse datam Petro, sed solum præceptum prædicandi verbum Dei, quod est animarum cibus. Sed est vana et ridicula expositio, nam de missione ad prædicandum jam Christus dixerat, Joan. 20: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos*; et dicturus erat postea in discessu suo: *Euntes docete omnes gentes*; quid ergo necesse erat pro solo munere prædicationis tam singulariter cum Petro agere, tantumque pondus verborum et interrogationum præmittere?

17. *Quid verbo pascendi in Scriptura significetur.* — Deinde, verbum *pascendi*, eo modo quo ibi a Christo usurpatum est, non solum significat actum (ut sic dicam) ministrandi cibos, sed etiam munus et sollicitudinem procurandi omnia, quæ et ad nutriendas oves, et ad illas regendas, tuendas, et in vita conservandas pertinent. Denique omnia, quæ sunt pastoralis muneris, comprehendit. Perinde enim fuit Petro dicere: *Pasce*, ac dicere: *Pastorem mearum ovium te relinquo.*

Bonus autem pastor, ut ipsemet Christus dixit, Joan. 10, *intra per ostium, et proprias oves vocat nominatim, et educit eas, et ante eas vadit, et eum oves sequuntur, quia sciunt vocem ejus*. Et infra: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis*, et ut ibidem significat, non se gerit sicut mercenarius, qui cum non sit pastor, videt lupum venientem, et dimittit oves, et fugit; ergo ex Christi sententia, ad munus pastoris intrantis per ostium, id est, per ipsummet Christum, ut ipse explicuit, seu (quod idem est) ab ipso super gregem suum constituti, pertinent non solum cibum ministrare, sed etiam custodire, et regere, et omnia alia quæ pastoralis cura requirit; non ergo solam verbi prædicationem, sed totam hanc curam gregis sui Christus Petro commendavit. Et sine dubio hæc est maxime usitata significatio illius verbi in ea metaphora usurpati, non solum in communi loquendi modo, sed etiam in Scriptura sacra, ut patet ex illo 1 Petr. 5: *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontaneæ, secundum Deum*, ubi *pascere* sine dubio non significat tantum prædicare, nam per solam concionem non solet fieri coactio; sed significat regimen seu gubernationem, quæ interdum nimis violenta esse solet, et ideo subjungit: *Non dominantes in clericis*. Similiter, verbum *providentes*, manifeste ostendit, Petrum esse locutum de providentia et sollicitudine pastoris in regendis et custodiendis ovibus, et non de sola verbi prædicatione. Sic etiam 2 Reg. 5: *Tu pasce populum meum Israel*, in cujus explicationem additur: *Tu eris dux super Israel*; et c. 7: *Numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israel, cui præcepi ut pasceret populum meum Israel, quod statim declaratur per illa verba: Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum Israel*. Et de Christo dicitur Isai. 40: *Sicut pastor gregem suum pascet*; et infinita similia sunt in Prophetis; ergo hoc ipsum significavit Christus Petro, cum illi oves suas pascendas commisit.

18. *Potestas Petri ad totam Ecclesiam extenditur.* — Ac denique cum oves indefinite posuit, omnes absque dubio sine discrimine comprehendit, quia in similibus locutionibus indefinitus sermo æquivalet universali, et quia nulla est major ratio, de his quam de illis ovibus talia verba interpretandi. Imo, quia ibi nominatim distincti sunt agni et oves, Euthymius existimat significatum esse, non so-

lum imperfectos, sed etiam perfectos Petri curæ fuisse subjectos. Bernardus autem, lib. 2 de Considerat. ad Eugenium, exponit, non solum communem plebem, sed etiam prelatos et Episcopos usque ad ipsos etiam Apostolos, Petro commendatos et subjectos fuisse. Unde sic ait c. 8: *Non modo ovium, sed et Pastorum tu unus omnium Pastor. Unde id probem, quæris. Ex verbo Domini. Cui enim, non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute et indiscrete totæ commissæ sunt oves? Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas? illius, vel illius populos civitatis, aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed adsignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. Et forte præsentibus cæteri discipuli erant, cum committens uni, unitatem omnibus commendaret, in uno grege et uno pastore, secundum illud: Una est columba mea, formosa mea, perfecta mea. Ubi unitas, ibi perfectio*. Quibus verbis egregie Bernardus prædictum sensum confirmavit et locupletavit.

19. *Tradita expositio verborum Christi ex Patribus confirmatur.* — Neque nova est aut recens hæc interpretatio, eodem enim modo veteres Patres dicta Christi verba intellexerunt. Nam Leo Papa, sermone 3 Assumptionis suæ, in eandem sententiam dixit: *De toto mundo unum Petrus eligitur, qui et universarum gentium vocationi, et omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur, quamvis in populo Dei, multi Sacerdotes sint, multique pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus*; Chrysostomus, homil. 87 in Joann.: *Quid tandem, ait, aliis omissis, de his duntaxat Petrum affatur? os erat Apostolorum et princeps, et vertex ipsius cælus, propterea et Paulus eum præter alios visurus ascendit, simul ut ei ostenderet jam sibi fiduciam habendam; tanquam enim negationis oblivisceretur, fratrum curam ei committit*. Et infra: *Ter autem interrogat, et sæpe idem præcipit, ut demonstret quanti ovium suarum curam faciat, et quod hoc maximum sit amoris argumentum*. Cyrillus item, lib. 11, Joan. c. 64: *In singulis, inquit, confessionibus, variatis parumper verbis, audit, rationalium ovium curam sibi esse habendam*. Et similiter Augustinus, tract. 123: *Nec aliud toties audit a Petro, quam se diligere; nec aliud toties commendat Petro, quam suas oves pasci*. Quid autem sit pascere oves Christi, paucis verbis in fine ejusdem tractatus declarat,

dicens, *debere eos usque ad sanguinem pro veritate certare, quibus oves ipsas pascendas regendasque committit*. Et sermon. 62 de Verb. Domini, explicans eadem verba: *Pasce oves meas: Pertinet (inquit) ad nos cura, ad vos obedientia; ad nos vigilantia pastoralis, ad vos humilitas gregis, etc.*, ubi verbo *pascendi*, verbum *obediendi* opponit. Intellexit ergo pastorem curam non consistere tantum in docendo, sed etiam in regendo et præcipiendo, et hanc esse commissam Petro super totam Ecclesiam. Sicut etiam dicit sermone 49 de Verb. Domini: *Dicit Dominus Petro, in quo uno format Ecclesiam: Petre, amas me? Respondet: Amo. Pasce omnes meas*.

20. Et item Ambrosius, sermone 48 de Tempore, in feriam 3 hebdomadæ sanctæ, eundem locum tractans, ait: *Qui ante lachrymas prævaricator extitit, post lachrymas pastor assumptus est, et alios regendos accepit, qui prius seipsum non rexit*. Et in dicto sermone primo de Sanctis, seu de cathedra Petri: *Tanquam bonus Pastor (inquit) tuendum gregem accepit, ut qui sibi infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum*. Ubi ad utrumque testimonium alludit, et alterum cum altero conjungit. Et ad Galat. 1, declarat, per verbum *pascendi*, delegatam esse Petro curam Ecclesiarum, dicens de Paulo: *Dignum fuit, ut cuperet videre Petrum, qui primus erat inter Apostolos, cui delegaverat Salvator curam Ecclesiarum*. Deinde lib. 10 in Lucam, c. 24, in fine: *Dominus (inquit) non dubitabat, qui interrogabat non ut disceret, sed ut doceret, quem elevandus in cælum amoris sui nobis relut vicarium relinquebat, sic enim habet: Simon Joannis, diligis me? Utique tu scis, Domine, quia amo te. Dicit ei Jesus: Pasce agnos meos*. Et infra: *Jam non agnos ut primo, nec oviculas ut secundo, sed oves pascere jubetur perfectiores, ut perfectior gubernaret*. Et lib. 5 de Fide, in Proemio, late eundem locum in eodem sensu explicat, dicens, Petrum esse servum illum prudentem et fidelem, quem constituit Dominus super familiam suam. Idem fere habet lib. de Dignitate Sacerdotali, c. 2. Utrumque vero testimonium optime connectit Cyprian., lib. de Unit. eccles., circa principium, dicens: *Loquitur Dominus ad Petrum: Ego dico tibi quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, etc. Et iterum eidem post resurrectionem suam dicit: Pasce oves meas. Super illum unum ædificat Ecclesiam suam, et illi pascendas mandat oves suas, et quamvis Apostolis omnibus post*

resurrectionem suam parem potestatem tribuat, et dicat: *Sicut misit me Pater, etc.*, et: *Quorum remiseritis peccata, etc.*; tamen ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit, et unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Et infra: *Privatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia et cathedra una monstretur.* Et infra: *Qui cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit?*

21. *Ex epithetis Petri eadem veritas ostenditur.* — Denique veritatem hanc confirmant varia epitheta, quæ solent Patres Petro tribuere ad illud munus explicandum, et potestatem quam a Christo in dictis locis recepit. Sic enim vocatur *Caput Apostolorum* a Hieronymo, libro primo contra Jovinian., et Optat., libro secundo et septimo Cont. Parmeni.; Cyril. Alex., lib. 12 in Joan., c. 64, caput et principem, et lib. 13 Thesaur., c. 2, apicem Apostolorum vocat. Dicitur etiam constitutus *Pastor pastorum*, ab Eusebio Emisseno, in sermone de S. Joanne Evangelista, et rationem reddit, quia *regit subditos et Prælatos. Omnium igitur pastor est, quia præter agnos et oves in Ecclesia nihil est.* Unde Isidorus, de Vita et morte Sanctor., c. 69, Petrum vocat Pastorem humani gregis. Item Origenes, lib. 5, in c. 6 ad Roman., circa finem, ait: *Petro cum summa rerum de pascendis ovibus traderetur, et super ipsum velut super terram fundaretur Ecclesia, nullius confessio virtutis alterius ab eo, nisi charitas erigitur.* Vocatur item Petrus Christi Vicarius in Concilio Nicæno, c. 39, de quo canone plura dicemus inferius. Et Anselm., Matt. 16, illum vocat principalem Vicarium, quia etiam alii Episcopi omnes, qui potestatem ligandi et solvendi accipiunt, sunt modo suo Vicarii Christi, Petrus autem est principalis. Quem ob eandem rationem ibi vocat principem Apostolorum, quod est frequens in aliis Patribus. Et sic etiam frequenter dicunt accepisse primatum Ecclesiæ, ut est apud Ambros., 2 ad Cor. 12, et ad Galat. 2; et optime Beda ex dictis verbis: *Pasce oves meas*, in Homil. de Vigilia Apostolor. Petri et Pauli. Idemque voluit Chrysostomus, Hom. 80 ad populum, dicens, *ei per totum terrarum orbem Ecclesiæ præsentiam traditam esse, seu orbis terrarum curam esse demandatam*, ut ait hom. 87 in Joan.; vel *totius Ecclesiæ gubernacula suscepisse*, ut ait Damascenus, orat. de Transfigurationat., ubi ad Petrum ita de Ecclesia loquitur: *Hanc Christus suo ipse cruore compara-*

vit, tibi autem ut fidissimo famulo in fidem tradidit. Et infra: *Qui te cælestis regni clavicularem instituit.* Et infra, dicit voluisse Christum Petrum adesse suæ transfigurationi, ut *Antistitem qui totius Ecclesiæ gubernacula suscepisset.* Unde tandem dixit Ephrem, sermone de Transfiguratione, sicut unus Moyses Hebræorum princeps fuit, ita Petrum Ecclesiæ Christianorum fuisse principem constitutum. Et plura videri possunt in Gregorio, Hom. 21 in Evangel., et lib. 3 Epistolar., ep. 3, alias cap. 67, et lib. 1, ep. 24.

22. *Ratio institutionis primatus Petri.* — Tandem si velimus aliquam rationem hujus divini consilii reddere, oportet institutionem regiminis ab electione personæ separare. Electionis enim nullam possumus propriam reddere causam præter divinum beneplacitum. Nam, licet Deus ea fide et charitate Petrum disposuerit, quæ ad tale ministerium suscipiendum dignum illum redderet, ut ex verbis Matthæi et Joannis supra tractatis manifestum est, nihilominus fides Petri non fuit prima ratio electionis ejus, sed voluntas Dei, nam quia illum elegerat, ideo illum ita vocavit, ut cooperando vocationi Vicarius Christi fieri posset dignissime. Institutionis autem primatus propria ratio fuit, quam Cyprianus, Leo Papa, et alii Patres tetigerunt, unitas Ecclesiæ et optimum regimen ejus, quia si in Ecclesia non fuisset unum caput, ad quod diversa Ecclesiæ membra recurrerent, facile per diversa schismata rumperetur, ut etiam Anselmus supra recte dixit.

23. *Regimen ecclesiasticum, monarchicum esse debet.* — Ut autem optimum esset regimen, oportuit caput hoc unum esse monarchiam, nam monarchia forma regiminis est omnium optima, ut ex Patribus, Theologis, philosophis et historiis erudite ostendit Cardinalis Bellarminus, lib. 1 de Roman. Pontif., c. 2 et sequentibus. Quod si in aliis communitatibus aut regnis humanis hoc verum est, multo certe magis in regimine totius Ecclesiæ fuit necessarium, quia cum respublica ecclesiastica sit amplissima, et pro universo mundo sit instituta, non posset convenienter per unam potestatem supremam gubernari, nisi talis potestas in uno homine resideret. Nam si esset in congregatione multorum, non esset in mundo talis potestas apta ad regendum, nisi quando tales personæ in unum Concilium essent congregatæ. Quomodo ergo posset difficultatibus occurrentibus subveniri, quando talis congregatio deesset, vel a quo posset

eum efficacia cogi, si nullum esset in Ecclesia caput, ad quod hujusmodi generalis providentia, et cura Ecclesiæ perpetuo pertineret? Profecto hæc ratio convincit primatum Petri fuisse moraliter necessarium, eademque convincit, fuisse illum principatum non pro sola persona Petri, sed perpetuum, ut convincunt etiam illa verba: *Et portæ inferi non prævalent adversus eam*, sicut in libro primo late probatum est, et sequentibus amplius confirmabitur.

CAPUT XI.

OBJECTIONIBUS CONTRA SUPERIORIS CAPITIS DOCTRINAM SATISFIT.

1. *Petri primatum nemo novitatis arguere potest.* — *Petrum non posse dici principem Apostolorum nisi ratione supremæ potestatis.* — Contra primatum Petri intellectum in sensu a nobis superiori capite declarato, nonnulla in transcurso, et quasi obiter attingit rex Jacobus, quibus satisfacere necesse est. Dicit enim ille, in pag. 60 suæ Præfationis, *verum quidem esse Petrum, et ætatis, et temporis, quo a Christo vocatus est, ratione, unum ex primariis Apostolis fuisse, principem ordine illorum duodecim, quos primos Christus elegit, et de tribus illis unum, quos ordinis servandi gratia cæteris præposuit.* Et p. 59, doctrinam, quam Catholicam esse ostendimus, *nuperam, et novitiam* vocare veritus non est. Quod apud me argumentum efficax est, Protestantes, vel Sanctos Patres non legisse, vel regem suum turpiter decepisse. Nam ex dictis, luce clarius constat, doctrinam traditam de primatu Petri cum ipsa Ecclesia ortam esse, et in verbis Christi, eo modo intellectis, quo ab antiquissimis Patribus exposita sunt, esse fundatam; nullus ergo, qui non ex industria fallere et falli velit (quod de Serenissimo rege credendum non est), doctrinam hanc nuperam aut novitiam vocare potest. Locutus est ergo ex deceptione et veritatis ignorance, non tamen probabili, vel quæ illum a gravi lapsu et culpa excuset, cum possit facile ignorantiam et errorem depellere, si velit. Præterquam quod si Petrum fatetur esse principem duodecim Apostolorum, quid, quæso, est quod addit: *Principem ordine, aut ordinis servandi gratia?* aut quis est iste ordo, vel in qua excellentia aut dignitate personæ fundatus est? Omnis enim ordo, ut juste ac prudenter inter aliquas personas constituatur, fundamentum aliquod ex-

cellentiæ, seu excessus, aut inæqualitatis in eis requirit, quod constituendo ordini proportionatum et accommodatum sit.

2. Si ergo Petrus nullam dignitatem vel potestatem habet majorem, quam cæteri Apostoli, nec jurisdictionem in illos, secundum quem ordinem princeps illorum appellatur? Nam excessus ætatis vel antiquitas vocationis apud Deum parvi momenti sunt, apud quem sicut non est personarum acceptio, ita neque est ætatum differentia; imo in conspectu illius sæpe sunt novissimi primi, et primi novissimi. Præsertim, quia non constat Petrum fuisse seniore cæteris Apostolis, aut ante omnes vocatum, cum saltem Andreas illum præcesserit, ut de vocatione sumitur ex Joannis 1, et de ætate probabile censet Epiphanius, hæres. 51. Neque etiam fundari potest ille ordo in gradibus sanctitatis, nam hoc judicium Deo reservatum est, neque hactenus est nobis revelatum, quis Apostolorum in vera sanctitate apud Deum cæteris major fuerit. Neque item satis est quod Christus familiarius cum illo egisset, et in nonnullis actibus, quibusdam aliis eum prætulisse videatur; nam hac ratione etiam Joannes dici poterit princeps ordine; imo et Jacobus, nam fuit unus ex illis tribus, quos in aliquibus negotiis Christus peculiare socios habere voluit. Præsertim quia sola illa peculiaris favoris aut amoris Christi ostensio non erat sufficiens fundamentum alicujus ordinis inter Apostolos permanenti post Christi discessum. Accedit quod rex semper loquitur de ordine politico in hierarchia ecclesiastica, ad quam præteritus ille favor seu benevolentia parum referebat, neque prudens aliquis Paulum reputabit ordine minorem, quia ex illis tribus non erat, vel quia Christo in mortali corpore viventi familiariter non adhæsit.

3. Denique eo modo quo Petrus inter Apostolos princeps censetur, non ab hominibus, sed a Christo, ac proinde jure divino illum principatum habuit; ergo si fuit princeps ordine, necesse est talem ordinem ab ipso Christo creatum et institutum esse. At non legimus Christum in Ecclesia sua instituisse dignitates aliquas, quæ, propter solum ordinem politicum, specialem honorem, aut sedes primas in sedendo aut loquendo sibi vendicent, sed legimus tantum, 1 ad Cor. 12, Christum posuisse in Ecclesia primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, alios Pastores et Doctores, ac denique alias gratias vel ministeria distribuisset; in his autem omnibus